

Jääkö Obaman terveydenhoitouudistus pysyväksi?

MARKUS KANTOLA

Kongressin säätämä ja presidentti Barack Obaman allekirjoittama terveydenhoitouudistus on kirvoittanut monenlaisia mielipiteitä Yhdysvalloissa. Erityisen paljon palstatilaa ovat saaneet analyysit lain poliittisista seurauksista. Joidenkin mielestä uudistus kasvattaa Obaman ja kongressia hallitsevien demokraattien kannatusta. Toisten mielestä laki lisää sen todennäköisyyttä, että republikaanit saavat murskavoiton tämän vuoden välivaleissa.

Jokaisen sosiaaliturvauudistuksen on nautittava äänestäjien keskuudessa vähintään kohtalaista suosiota, jotta uudistus jäisi pysyväksi. Tämä pätee myös Obaman terveydenhoitouudistukseen. Republikaanit ovat jo vakuuttaneet äänestäjille, että mikäli he voittavat marraskuun välivallit, he tulevat yrittämään uuden terveydenhuoltolain kumoamista. Mikäli enemmistö kansalaisista siirtyy kannattamaan uudistusta, republikaanien suunnitelmat tulevat todennäköisesti muuttumaan. Terveydenhoitouudistuksen tulevaisuuden kannalta äänestäjien tuomio nousee kaikin puolin avainasemaan.

Terveydenhoitouudistuksen sisältö on niin monipuolinen ja monitasoinen, että on mahdotonta sanoa varmasti, tulevatko amerikkalaiset hyväksymään uudistusta. Väitän kuitenkin, että mitä enemmän äänestäjät tulevat tutustumaan uuteen lakiin, sitä laajemmaksi ja suuremmaksi uudistuksen kannatus muodostuu. Uusi laki on tehty sellaiseksi, että suuri enemmistö amerikkalaisista tulee tavalla tai toisella hyötymään konkreettisesti uudistuksesta. Tässä piilee avain uudistuksen pitkäikäisyyden kannatukseen.

Äänestävätkö pienituloiset?

Terveydenhoitouudistus parantaa huomattavasti pienituloisten amerikkalaisten terveysturvaa. Ne pienituloiset, joiden tulot jäävät alle 133 prosenttia liittovaltion köyhyysrajasta, tulevat 1965 säädetyn Medicaid-ohjelman piiriin. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että suurimmalle osalle pienituloisista kansalaisista kattavat terveystulot tulevat lähes ilmaiseksi. Eräiden arvioiden mukaan Medicaidiin oikeutettujen kansalaisten määrä kasvaisi yhdellätoista miljoonalla uuden lain myötä.

Jos perheen tulot ovat neljä kertaa liittovaltion määrittämää köyhyysrajaa suuremmat, perhe on yhä oikeutettu valtion rahalliseen tukeen, jos perhe ostaa itselleen yksityisen sairausvakuutuksen. Kaikki yritykset eivät Yhdysvalloissa tarjoa työntekijöilleen sairausvakuutuksia. Esimerkiksi pienyritykset eivät usein tarjoa sairausvakuutuksia työntekijöilleen. Valtion tuki mahdollistaa sen, että tällaisissa yrityksissä työskentelevien olisi mahdollista ostaa itselleen edullinen sairausvakuutus yksityisiltä vakuutusmarkkinoilta. Liberaali tuloraja takaa sen, että pienituloisten ohella myös merkittävä osa keski-luokasta tulee oikeutetuksi valtion maksamiin tukiin.

Teoriassa näyttäisi siltä, että pieni- ja keskituloiset lähtevät marraskuussa sankoin joukoin vaaliurnille kannattamaan terveydenhoitouudistuksen kannattajia, koska uudistus antaa heille niin paljon. Monet tutkimukset ovat osoittaneet, että pienituloisten selkeä enemmistö on jo ennen terveydenhoitouudistustakin kannattanut voimakkaasti demokraatteja. Käytännössä demokraatit eivät voi täysin luottaa pienituloisten ää-

niin. Pienituloiset amerikkalaiset ovat perinteisesti olleet laiskoja äänestäjiä. Kukaan ei tiedä, lähtevätkö pienituloiset sankoin joukoin vaaliurnille puolustamaan uusia etujaan.

Huomattava osa pienituloisista amerikkalaisista ei vuosittain hae sosiaaliturvaetuja, joihin he ovat lain mukaan oikeutettuja. Tiedon puute on yksi syy siihen, miksi etuja ei haeta. Terveydenhuoltouudistuksen tuomat uudet edut eivät voi motivoida pienituloisia äänestämään, mikäli he eivät ole niistä tietoisia.

Ongelmia demokraateille saattaa aiheuttaa myös se, että valtio alkaa maksaa sairausvakuutusten ottamiseen myönnettäviä tukia pieni- ja keskituloisille vasta neljän vuoden päästä. Äänestäjiltä aletaan kuitenkin periä maksuja terveydenhuoltouudistuksen rahoittamiseksi jo vuosia ennen tukien maksamista. Tällainen menettely saattaa ärsyttää pieni- ja keskituloisia äänestäjiä.

Demokraatit eivät voi olettaa, että pienituloiset tulevat automaattisesti huolehtimaan terveydenhoitouudistuksen säilymisestä. Pienituloiset on tehtävä tietoisiksi uudistuksen yksityiskohdista, ja heidät on saatava ääniurnille. Uusi terveydenhuoltolaki on kuitenkin niin antelias pienituloisten näkökulmasta, että demokraateilla on erinomaiset edellytykset onnistua tehtävässään.

Mitä tekevät suurituloiset?

Terveydenhoitouudistus tulee nostamaan yli 200 000 dollaria vuodessa tienaavien sosiaaliturvamaksuja. Uudistusten rahoittamiseksi osingoille ja pääomatuloille luodaan uusi 3,8 prosentin suuruinen vero, joka myös kohdistuu voimakkaasti suurituloisiin.

Enemmistö suurituloisista on perinteisesti tukenut republikaaneja. Suurituloiset äänestävät yleensä aktiivisesti, ja pienetkin äänisiirtymät saattavat tiukoissa vaaleissa saada suuren merkityksen. Tältä pohjalta voisi väittää, että suurituloiset saattavat toistaa vuoden 1989 tapahtumat. Tuolloin kongressi kumosi vakuutusohjelman, jonka kautta olisi rahoitettu vanhusten tavanomaista suurempia terveysmenoja. Ohjelma rahoitettiin merkittävältä osin suurituloisten vanhusten verotusta kiristämällä.

Suurituloisten verokorotukset astuvat kuitenkin voimaan vasta vuonna 2013. Kuinka moni suurituloisen tietää tulevista verokorotuksista äänestäessään vuoden 2010 vaaleissa, on epäselvää.

Missä määrin tieto vasta vuosien päästä tapahtuvasta veronkorotuksesta vaikuttaa äänestymiskäyttäytymiseen, on myös epäselvää.

Kuuden kuukauden päästä uuden lain voimaantumisen vakuutusyhtiöt eivät enää saa asettaa maksukattoja sairausvakuutuksiin. Vakuutusyhtiöt eivät voi esimerkiksi luvata maksaa yksittäisen vakuutuksen haltijan terveysmenoja maksimissaan miljoonan dollarin edestä. Nämä uudistukset tulevat hyödyttämään myös suurituloisia.

Sairaiden vakuutuksia ei voi enää tulevaisuudessa irtisanoa, kun vakuutuksen haltija sairastuu vaikeasti. Alle 26-vuotiaat lapset tulevat saamaan samat terveyspalvelut kuin heidän vanhempansa. Lapsilta ei voida tulevaisuudessa evätä heidän vanhempiansa sairausvakuutuksen antamia palveluja sillä perusteella, että lapsella on jokin krooninen sairaus. Suurituloiset tulevat hyötymään myös siitä, että vakuutusyhtiöiden mainos- ja hallinnointikuluille asetetaan uudessa laissa rajoituksia.

Nämä kaikki vakuutusmarkkinauudistukset tulevat koskemaan ja hyödyttämään myös suurituloisia. Suurituloiset äänestäjät saattavat hyvin tulkita nämä uudistukset niin myönteisiksi, että he äänestävät terveysuudistuksen kannattajia 2010, vaikka heidän veronsa nousisivatkin 2013. Uusi laki antaa demokraateille hyvät mahdollisuudet suurituloisten voittamiseksi uudistuksen taakse.

On myös huomattava, että Yhdysvalloissa on suuri määrä hyvin vauraita vaalipiirejä, jotka ovat jo vuosia äänestäneet säännönmukaisesti demokraatteja. Näin siitäkin huolimatta, että demokraatit ovat viimeiset kaksikymmentä vuotta kannattaneet suurituloisten verotuksen kiristämistä. Jos kasvava verotaakka ei ole pelästyttänyt suurituloisia äänestäjiä ennen, ei ole selvää tuleeko näin tapahtumaan nytkään.

Mitä tekevät vanhukset?

Terveydenhoitouudistuksen myötä liittovaltio tulee leikkaamaan vanhusten julkisen sairausvakuutusohjelman Medicaren menoja. Näitä leikkauksia on perusteltu muun muassa sillä, että leikkauksen avulla valtio pystyy paremmin kontrolloimaan terveydenhoitouudistuksen hintaa.

Vanhukset ovat yleensä olleet aktiivisia äänestäjiä. Voivatko Medicareen suoritetut leikkauk-

set aiheuttaa demokraateille vaalitappion marraskuussa? Luultavasti eivät. On päinvastoin hyvin mahdollista, että terveydenhoitouudistus tulee lisäämään demokraattien kannatusta vanhuskeskuudessa.

Medicare on vuodesta 2003 lähtien maksanut osan vanhuslääkemenosta. Ohjelmaan on kuitenkin sisällytetty suuri aukko. Kun vanhuksen lääkemeno on ylittänyt 2 700 dollaria vuodessa, valtio on lakannut maksamasta lääkkeistä. Vasta kun vanhuksen lääkemeno on noussut yli 6 154 dollarin rajan, valtio on jälleen ryhtynyt maksamaan vanhuksen lääkkeistä. Terveydenhoitouudistuksen myötä tämä aukko on tarkoitettu tukemaan vanhuksia. Vanhukset ovat jo vuosia vaatineet tällaista uudistusta, ja moni vanhus todennäköisesti pitää uudistusta erittäin myönteisenä asiana. On epätodennäköistä, että enemmistö vanhuksista olisi valmis marraskuussa kannattamaan ehdokasta, joka lupaa kumota uudet lääke-edut.

Kääntyvätkö nuoret Obamaa vastaan?

Nuorilla oli merkittävä rooli Barack Obaman presidentinvaalikampanjassa. Obama valittiin presidentiksi osittain sen vuoksi, että nuoret äänestivät häntä sankoin joukoin. Varallisuustilanteesta riippumatta monet nuoret ovat olleet omasta tahdostaan vailla sairausvakuutusta. Terveet nuoret ovat katsoleet, että he eivät yksinkertaisesti tarvitse kalliiden sairausvakuutuksen mukanaan tuomaa turvaa.

Vakavan sairauden tai onnettomuuden iskiessä vakuuttamattoman nuoren hoidon rahoitus on yleensä kaatunut vakuutettujen ja muiden veronmaksajien syliin. Tällaisen vapaamatkustuksen estämiseksi lähes kaikkien amerikkalaisten on tulevaisuudessa pakko hankkia itselleen (jopa sakon uhalla) sairausvakuutus.

Uudistus saattaa aiheuttaa erimielisyyttä nuorten äänestäjien keskuudessa, koska kaikki nuoret eivät todennäköisesti tule pitämään siitä, että heidän tulee hankkia itselleen kallis vakuutus. Toisaalta vakuutuksia aletaan vaatia vasta vuodesta 2014 lähtien. Tämän vuoden vaaleihin sairausvakuutusten pakollisuudella ei välttämättä vielä ole vaikutusta. Nuorten tyytymättömyyttä lieventäneenä myös se, että terveydenhoitouudistuksen myötä nuoret saavat terveyspalvelut vanhempiensa sairausvakuutusten kautta (mikäli van-

hemmillä on sairausvakuutus) siihen asti, kun he täyttävät 26 vuotta.

Mikä voi mennä pieleen

Vaikka terveydenhoitouudistus tuo uusia etuja miljoonille äänestäjille, ei ole itsestään selvää, että uudistuksen kannatus tulee kasvamaan. On täysin mahdollista, että lain vastustajat onnistuvat (ainakin lyhyellä aikavälillä) yrityksissään leimata uudistus ”sosialismiksi”, joka tulee viemään miljoonilta oikeuden riittävään terveydenhoitoon.

Sakot niille amerikkalaisille, jotka eivät hankki itselleen sairausvakuutusta, on uudessa laissa asetettu niin matalalle tasolle, että suuri joukko amerikkalaisista ei välttämättä tule hankkimaan itselleen sairausvakuutusta. On vaikea sanoa, mitä tällaisen vapaamatkustuksen jatkuminen tulisi merkitsemään lain kannatukselle. Koko terveydenhoitojärjestelmän toimivuuden kannalta vapaamatkustamisen jatkuminen olisi ongelmallista, mutta tällainen kehityskulku saattaisi paradoksaalisesti jopa lisätä terveydenhoitouudistuksen kannatusta, koska ketään ei voimakkaasti ”pakotettaisi” hankkimaan sairausvakuutusta.

Massachusettsin osavaltiossa säädettiin vuonna 2006 terveydenhoitouudistus, jolla on monia yhteisiä piirteitä Obaman terveydenhoitouudistuksen kanssa. Massachusettsissa terveydenhoitouudistus on osoittautunut merkittävästi arvioitua kalliimmaksi. Jos myös Obaman uudistus osoittautuu ennakoitua kalliimmaksi, kongressi voi joutua vaikeiden valintojen eteen: pitäisikö etuja leikata vai veroja korottaa. Kumpikin vaihtoehto saattaa osoittautua epäsuosituksi äänestäjien keskuudessa.

Sosiaaliturvatutkijoiden Kathryn Nixin ja Robert Moffitin mukaan uusi laki kannustaa työnantajia irtisanomaan omia sairausvakuutusohjelmiaan, koska näin toimimalla monet yritykset pystyisivät vähentämään työvoimakustannuksiaan. Koska siirtymäajan jälkeen osavaltiot joutuvat maksamaan Medicaidin laajennukset pienituloisten suuntaan, Nix ja Moffit pelkäävät myös, että osavaltiot luopuvat tulevaisuudessa koko Medicaid-ohjelmistaan (Medicaid ei ole osavaltioille pakollinen ohjelma). Jos työnantajat ryhtyvät merkittävässä määrin irtisanomaan työntekijöidensä sairausvakuutuksia ja moni osavaltio alkaa lakkauttaa Medicaid-ohjelmiaan, terveydenhoitouudistuksen kannatus voisi hyvin läh-

teä syöksykierteeseen. Obaman ja demokraattien kannalta ratkaisevaa on se, tuleeko näin oikeasti tapahtumaan.

Uusi terveydenhoitolaki on massiivinen, yli 2000-sivuinen dokumentti. Näin massiivisen uudistuksen ollessa kyseessä odottamattomia ongelmia tulee varmasti syntymään. Ongelmien laajuutta ja syvyyttä on vaikea lähteä etukäteen tarkasti arvioimaan. Minkälaisia poliittisia vaikutuksia tällaisilla ongelmilla tulee olemaan, on niin ikään mahdotonta arvioida etukäteen.

Terveydenhoitouudistuksen myyminen

Terveydenhoitouudistuksen tulevaisuus on vielä täysin avoin. Ainakin teoriassa uudistuksesta voi tulla demokraateille poliittinen painajainen. Toisaalta, jos suurilta yllätyksiltä vältytään, uudistuksesta voi myös tulla demokraateille poliittinen menestys. Moni amerikkalainen tulee konkreettisesti hyötymään uuden lain tuomista eduista. Uudistuksella ei ole montaa selkeää ”häviäjää”. Demokraateilla on kaikin puolin hyvät mahdollisuudet uudistusten institutionalisoimiseen ja poliittisten pisteiden ottamiseen. Tällaiseen vaih-

toehtoon on uskonut ainakin Nobel-palkittu taloustieteilijä Paul Krugman. Onnistuessaan terveydenhoitouudistus voi Krugmanin mukaan käynnistää sekä keskustavasemmiston että hyvinvointivaltion uuden nousukauden.

Paljon riippuu siitä, kuinka hyvin Obama ja demokraatit onnistuvat tuomaan julkisuuteen terveydenhoitouudistuksen avainkohtia. Mitä perusteellisemmin amerikkalaiset äänestäjät oppivat tuntemaan uuden lain, sitä enemmän he todennäköisesti tulevat uudistuksesta pitämään. Mieli-pidekyselyt ovat jo vuosikymmenien ajan osoittaneet enemmistön amerikkalaisista kannattavan uuden lain pääpiirteitä. Vasta kun tekniset käsitteet, kuten ”hoitomenojen maksukaton poistaminen”, on korvattu tunteisiin vetoavilla ilmaisuilla, kuten ”valtion hintakontrolli”, vastustus on alkanut kasvaa. Toisin sanoen, erimielisyyksiä on syntynyt vasta, kun konkreettiset uudistusehdotukset on korvattu ideologisilla iskulauseilla.

Mikäli demokraatit pystyvät osoittamaan yksittäisille äänestäjille, mitä uudistus tulee juuri heidän elämässään muuttamaan ja uudistus ei aikaansaa suuria, odottamattomia seurauksia, Krugmanin profetia saattaa osoittautua todeksi.